

Architektas dr. MARKAS BORELA (MARCO BORELLA) – žymus Italijos paveldosaugininkas, architektas restauratorius, muziejininkas, Feraros Renesanso tyrinėtojas. 1974 m. Turino politechnikos universitete (*Politecnico di Torino*) baigęs architektūros studijas ir apgynęs mokslinį darbą apie Paryžiaus istorinį urbanistinį vystymąsi, dirbo architektu Romos slėnio tarptautinėje studijoje (*Studio Internazionale Valle di Roma*). Nuo 1981 iki 2009 m. Feraros provincijos (*Provincia di Ferrara*) administracijoje prižiūrėjo visos Feraros srities kultūros paveldo restauravimo ir išsaugojimo darbus. Vadovavo XIV–XVI a. architektūros paminklų – Mezolos Esčių pilies (*Castello Estense di Mesola*), Verdžinėzės rezidencijos (*Delizia del Verginese*) ir Julijaus d’Este (*Palazzo di Giulio d’Este*) rūmų – restauravimo darbams.

1986–1996 m. dr. M. Borela vadovavo Feraros Esčių (*Castello Estense di Ferrara*) pilies restauravimo darbams, siekiant šią istorinę rezidenciją pritaikyti muziejinėms funkcijoms. Kartu

su dr. Paolu Portogeziu (Paolo Portoghesi) ir dr. Gae Aulenčiu (Gae Aulenti) įrengė Feraros pilies nuolatinės ekspozicijas ir surengė daug laikinųjų parodų.

Tebedirbdamas Feraros provincijos administracijoje dr. M. Borela 1995 m. buvo paskirtas Feraros Esčių pilies muziejaus direktoriumi. Vadovaudamas šiam muziejui surengė ir kuravo svarbius kultūrinius projektus: mokslines konferencijas bei laikinašias parodas, kurias rengė bendradarbiaudamas su Italijos muziejais, Londono nacionaline galerija (*National Gallery*), Dresdeno senųjų meistrų paveikslų galerija (*Gemäldegalerie Alte Meister*), Sankt Peterburgo Ermitažu (*State Hermitage Museum*) ir Paryžiaus Luvro (*Louvre*) muziejumi. Visi šie projektai buvo susiję su Renesanso epochos, itališkojo dvaro kultūros, Esčių dinastijos dvaro gyvenimo bei tradicijų, Feraros istorijos, architektūros bei dailės pažinimu ir aktualinimu, taip pat su Esčių rūmų kolekcijų pristatymu (pvz., parodos „Esčių ginkluotė“, „Prie stalo su princu“ ir kt.). Dr. M. Borela taip pat kuravo mokslinių studijų, skirtų Feraros miesto ir valstybės, Esčių dinastijos bei Feraros pilies istorijai, leidybą: parengė šešis tomus iš serijos „Feraros Esčių kraštovaizdis“ (*Ferrara Paesaggio Estense*).

Dr. M. Borela inicijavo Sankt Peterburgo Ermitažo fondo būstinės Italijoje (*Fondazione Ermitage Italia*) įsteigimą Feraros mieste, parengė du europinius projektus UNESCO pasaulio paveldo komisijai dėl Adrijos ir Viduržemio jūros regiono kultūros paveldo įvertinimo. Vadovaujantis dr. M. Borelos 1997 m. parengtu projektu „Ferara – renesanso miestas ir jo upės Po delta“, Ferara ir dalis srities 1999 m. įtraukta į UNESCO pasaulio paveldo sąrašą.

Nuo 2011 m. dr. M. Borela yra Italijos kultūros paveldo ministerijos garbės inspektorius (*ispettore onorario*), Emilijos-Romanijos (*Emilia-Romagna*) regiono mokslinio žurnalo „Kultūros paveldas“ (*I Beni Culturali*) narys korespondentas, UNESCO Italijos kultūros paveldo asociacijos mokslinio komiteto narys.

Šiuo metu dr. M. Borela vadovauja nuo žemės drebėjimo 2012 m. gegužės mėnesį nukentėjusios Feraros Esčių pilies restauravimo darbams, prižiūri kitų Feraros miesto bei srities pastatų restauravimą ir yra atsakingas už Mezolos pilies (*Castello di Mesola*) restauravimo bei nuolatinės ekspozicijos įrengimo darbus.

2005 m. Lietuvos Respublikos kultūros ministro Vladimiro Prudnikovo kvietimu dr. Markas Borela tapo vienu iš Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmų atkūrimo projekto oficialių konsultantų. 2006 m. spalio 11–12 m. svečias iš Feraros dalyvavo Vilniuje vykusioje tarptautinėje mokslinėje konferencijoje „Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai ir jų atkūrimas

europinės patirties kontekste“ bei perskaitė pranešimą „Esčių pilis (*Castello Estense*) Feraros mieste: administracinė būstinė virsta kultūros centru“. 2009 m. dr. M. Borela dalyvavo simboliniame Valdovų rūmų atidaryme.

2010 m. Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai ir dr. M. Borelos vadovaujama Feraros Esčių pilis pasirašė trejų metų dvišalę tarptautinio bendradarbiavimo sutartį, pagal kurią institucijos įsipareigojo dalytis moksline ir technine patirtimi, siekdamas išsaugoti ir atkurti valdovų rezidencijas. Esčių pilį ir Lietuvos didžiųjų kunigaikščių rūmus sieja panašus likimas. Prieš keletą šimtmečių Feraros Esčių rezidencijoje buvo sunaikinti visi istoriniai interjerai, tad dabar siekiama juos rekonstruoti atkuriant kiek galima labiau autentišką istorinį vaizdą. Abi muziejinės institucijos sutarė keistis su rezidencijų restauravimu, atstatymu bei moksliniais tyrimais susijusia literatūra, konsultuotis įvairiais rezidencijoms atkurti ir ekspozicijoms įrengti aktualiais klausimais. Dr. M. Borela ne kartą įvairiais klausimais konsultavo Valdovų rūmų atkūrimo specialistus, dalijosi praktiniais įgūdžiais ir patarimais istorinių rezidencijų, jų interjerų atkūrimo, tinkamų medžiagų ir technologijų parinkimo klausimais. Nuo 2011 m. jis yra Nacionalinio muziejaus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmų periodinio mokslinio leidinio „*Chronicon Palatti Magnorum Ducum Lithuaniae*“ redakcinės kolegijos narys.